

BARIŞA YÖNELİK TUTUMLARIN ÖZSAYGI VE CİNSİYET DEĞİŞKENLERİYLE İNCELENMESİ

Investigating the Peace Attitudes with Respect to Self -Esteem and Gender

Ali ERYILMAZ *

BAÜ
SBED
12 (21)

ÖZ

Problem Durumu: Pozitif psikolojinin gelişimi ile birlikte, psikolojide iyimserlik, öznel iyi oluş ve barış gibi pozitif yapılarla ilişkin çalışmaların giderek arttığı görülmektedir. Barış psikolojisi ve pozitif psikoloji, bir araya gelerek toplumların daha iyi konuma gelmesine katkıda bulunabilir. Bu katkının oluşmasında bilimsel çalışmaların temel oluşturması bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, barışa yönelik tutumların öz saygı ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesidir.

Yöntem: Çalışmaya ergenlik, beliren yetişkinlik, yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik dönemlerinden toplam 471 kişi katılmıştır (222 kadın ve 249 erkek). Çalışmada, Rosenberg Özsaygı Ölçeği ve Barışa Yönelik Tutumlar Ölçeği (PALİS: Peace Attitudes Li'Scale) kullanılmıştır. Barışa yönelik tutumların cinsiyet açısından fark gösterip göstermediği, "Bağımsız Gruplar İçin T-Testi" yöntemiyle incelenmiştir. Özsaygı ve barışa yönelik tutumlar arasındaki ilişki, "Pearson Korrelasyonu" yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bulgular ve Sonuçlar: Yapılan analizlerin sonucunda barışa yönelik tutumlar açısından cinsiyete dayalı fark bulunmuştur ($p < .01$, $t = -2.61$). Kadınların, erkeklere oranla barışa yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Özsaygı ile barışa yönelik tutumlar arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p < .01$, $r = .28$).

Öneriler: Kadınların barış sürecinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Sürdürülebilir bir barış için kadın desteği alınmalıdır. Orta düzeyde bir özsaygı, barış için faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Barışa Yönelik Tutumlar, Cinsiyet, Özsaygı.

ABSTRACT

Problem Statement: It can be seen that studies which are about subjective well-being, optimism and peace have increased since positive psychology was developed. Societies can get better positions by means of positive psychology and peace psychology. We need scientific studies so as to establish this structure.

The Aim: The aim of this study is to investigate the peace attitudes with respect to self esteem and gender.

Method: 471 persons (249 male; 222 female) who are adolescents, emerging adults, adults, middle adults and old adults were participated. Peace Attitudes Li'Scale and Rosenberg Self-Esteem Scale were used. In the study Independent-Samples T-Test and Pearson Correlation methods were used.

Results / Findings: Female's peace attitudes were more positive ($p < .01$, $t = -2.61$) than male's attitudes. Positive correlation was found between peace attitudes and self-esteem ($p < .01$, $r = .28$). The results were discussed.

Conclusions / Recommendations: This study shows that woman has an important role at peace process. For sustainable peace process, we need their support. In addition to this, it can be useful to have moderately self-esteem for peace.

Key Words: Peace Attitudes, Gender, Self-Esteem

Balıkesir
Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
Dergisi
Cilt 12 Sayı 21
Haziran 2009
ss.23-31

* Uzm. Egt. Psk. Ankara Üniversitesi Eğitim Psikolojisi Programı

1.GİRİŞ

Yeni yüzyılın psikolojisi, entelektüel enerjisini insanın pozitif deneyimleri üzerine yönlendirmiştir. Pozitif insan özellikleri ve pozitif örgütler, yaşam kalitesini artırırken, oluşacak patolojileri de önlemektedir. Patoloji odaklı çalışmalar, insanın yaşamını pozitif yöne götürecektir. Umut, erdem, cesaret, yaratıcılık, gelecek odaklı olma, maneviyat, sorumluluk ve barış gibi konular göz ardı edilmiş ya da olumsuz tepkiler bağlamında ele alınmıştır (Seligman ve Csikszentmihayli, 2002).

Sevilya Deklarasyonu (The Seville Statment on Violence), insanın doğuştan savaş yapma eğilimli ya da şiddet yönelimli olduğunun bilimsel olarak doğru olmadığını ortaya koymuştur (Adams, 1991). Sonuç olarak; barış psikolojisi ve pozitif psikoloji, bir araya gelerek toplumların daha iyi konuma gelmesine katkıda bulunabilir.

Barış psikolojisine yönelik çalışmalar, 1980 öncesine dayanır. Barış psikolojisi, toplumları nükleer silahlanmalardan ve global çatışmalardan uzaklaştırmak, bölgeleri askerî yapılardan arındırmak gibi konulardan politik ve ekonomik konulara kadar çok geniş bir yelpazede değerlendirilen bir alandır (Suffla ve ark.,2001, 2004).

Barış ve barış psikolojisi nedir? Barış kavramı, Wagner ve arkadaşları tarafından (1988), insanlar ve uluslar arasında dostluğa ve işbirliğine dayanan aktif bir yapı olarak tanımlanmıştır. Bu yapı, aynı zamanda insanların ihtiyaçlarının dengeli bir şekilde karşılanmasına bağlı olan aktif bir süreci de içerir.

Barış psikologları, kavram ve kuramlarını, şiddetin önlenmesine ve azaltılmasına, barışın yapılmasına (peacemaking), barışın sürekli hâle getirilmesine (peacebuilding) dayandırmışlardır (Christie, Wagner, ve Winter, 2001; Suffla ve ark.,2001, 2004).

Barış psikolojisi, kolektif şiddetin nedenleri, şiddetin yapısı, barış ve barışın ilerletilmesi gibi konularla ilgilenir. Literatüre bakıldığında, barış psikologlarının toplumsal adalet (Christie, Wagner ve Winter, 2001), barışın sürdürülmesinde cinsiyetin etkisi (McKay ve De la Rey, 2001), çatışma sonrası barışın gerçekleştirilmesi ve barışın yeniden yapılandırılması (Wessels ve Bretherton, 2000; Wessels ve Monteiro, 2001), barışın ve savaşın psikolojik ve kültürel çevresi (Pederson, 2001), çatışma çözümü (Sanson ve Bretherton, 2001) barış yapma ve barışı sürdürme (Montiel, 2001) konularıyla ilgilendikleri görülür.

Barış psikolojisi, mekânsal ve tarihsel bağlamdaki gözlemcilerin ve aktörlerin psikolojisine bağlı olarak da şekillenmektedir. Örneğin; 11 Eylül saldırılarından sonra terörizm, Amerika'da barış için en baskın konu hâline gelmiştir. Güvenlik ve barış psikologları, terörizmin kökenleri ve önlenmesi konularında sayısız çalışmalar yapmışlardır. Afrika bağlamında barış çalışmaları, etno-politik çatışmalar, travma, savaş sonrası yeniden yapılandırma ve kadının statüsü gibi konuları kapsar (Christie, 2006).

Barışı ele alan değer kuramına göre; savaş, insanların zihinlerinde başlar (Cairns ve Darby, 1998). Bu nedenle barış çalışmaları, tutumlara ve tutumların değiştirilmesine odaklanmalıdır. Barışa yönelik tutumların da olumlu olabilmesi için insanların birbirleriyle ilişkilerinin olumlu olması gerekir. Bu nedenle barış psikologları, barışı sürekli kılmak için insanların bir araya gelerek etkileşimde bulunmalarına yönelik çalışmalar yapmaktadırlar. Temas kuramına göre, insanların bir araya gelerek etkileşimde bulunmaları, barışa yönelik tutumlarının daha olumlu olmasını, bakış açısını almayı, güveni ve affetmeyi sağlar (Cairns ve Darby, 1998).

İnsanlar yaşadıkları dünyada hem kendilerine hem de kendilerinin dışındaki varlıklara karşı olumlu ya da olumsuz tutumlar sergilerler. İnsanların kendi benliklerine yönelik sergiledikleri tutumlara özsaygı (self-esteem) denir. Özsaygı, 'benliğin olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirilmesi' şeklinde tanımlanır. Özsaygı, durağan değil dinamik bir yapıdır (Rosenberg, 1965; Baldwin ve Hoffmann, 2002).

Özsaygı, pek çok psikolojik yapıdan etkilenirken, yine çok sayıda psikolojik yapıyı da etkiler. Örneğin; bireyin sahip olduğu özsaygı düzeyi, bireyin daha olumlu toplumsal ilişkilere yönelmesine, akademik açıdan daha başarılı olmasına (Varlı, 1999; Tarhan, 1995) daha yüksek düzeyde algılanan kontrole sahip olmasına ve daha az depresyon yaşamasına (Skinner, 1995; 1996), daha çok mutlu olmasına (Deiner, 1995; 2000; Yorulmaz ve Eryılmaz, 2006) yardımcı olur.

Literatüre bakıldığında, barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasındaki ilişkileri doğrudan inceleyen çalışmaların olmadığı görülür. Öte yandan, özsaygı ile evli çiftlerden erkeğin kadına uyguladığı şiddet, genel olarak saldırganlık arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlamak olasıdır (Baumeister ve ark., 2000, 2003; Baumeister, Smart ve Boden, 1996; Donnellan ve ark., 2005; Webster ve Kirkpatrick, 2005). Bu çalışmaların bazılarında özsaygı ile saldırganlık arasındaki ilişkiler olumsuz yönde iken, bazılarında ise olumlu yöndedir. Sonuç olarak; üzerinde oldukça çok çalışma yapılan psikolojik bir yapı olan özsaygı ile barışa yönelik tutumlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir.

Türkiye, erkek ve kadın için farklı toplumsallaşma süreçlerinin yaşandığı, gelişmekte olan bir ülkedir. Erkekler ve kadınlar için çocuk bakım uygulamaları geleneksel olarak birbirinden farklıdır. Kızlarla erkekler karşılaştırıldığında kızlar, evde daha fazla zaman geçirirler. Ev işleriyle ilgili daha fazla sorumluluk alırlar. Kızlardan geleneksel annelik rollerine daha fazla bağlı olmaları istenir. Ayrıca daha itaatkâr olmaları da beklenir. Tüm bunların yanında daha bağımlı olmaları istenir. Anne babalar, kızlara karşı daha fazla koruyucu tutumlar sergilerler (Güneri, Sumer ve Yıldırım, 1999). Öte yandan erkekler, daha fazla serbest olmaya, daha az bağımlı olmaya, daha fazla saldırgan olmaya ve ev dışında daha çok zaman geçirmeye cesaretlendirilirler (Güneri, Sumer ve Yıldırım, 1999; Eryılmaz ve Atak, 2007, Eryılmaz, 2006).

Günümüzde Türk toplumunda kadına sağlanan eğitim ve çalışma olanaklarının artmasına karşın (TDHS-2003, 2004), geleneksel kültürel değerler ve İslamî değerler, en eğitilmiş bireylerin bile yaşam şekillerini ve günlük aktivitelerini etkilemektedir. Tüm bu veriler, Türk kültüründe kadın ve erkeğin barışa yönelik tutumlarının incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Bahsedilen nedenlerden dolayı, bu çalışmada kadın ve erkek açısından barışa yönelik tutumların incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak; bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Barışa yönelik tutumlar açısından kadın ve erkek arasında anlamlı düzeyde bir fark var mıdır?
2. Barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasındaki ilişki nasıldır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışma, barışa yönelik tutumların özsaygı ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmaya ergenlik, beliren yetişkinlik, yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik dönemlerinden toplam 471 kişi katılmıştır. Deneklerin yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre dağılımları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Yer Alan Deneklerin Yaş Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Dağılımları

Yaş	Cinsiyet		
	Erkek	Kadın Toplam	
15-18	54	56	110
19-26	59	52	111
27-35	65	48	113
36-45	43	50	93
46-60	28	16	44

n=471

Barışa Yönelik
Tutumların
Özsaygı

26

2.1. Veri Toplama Araçları

Rosenberg Özsaygı Ölçeği (RÖSÖ) (Rosenberg Self-Esteem Scale): Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilen, Çuhadaroğlu tarafından da 1985 yılında Türkçeye uyarlanan, 10 maddeli 4'lü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları için tutarlılık katsayısı .76 ve .85 olarak belirlenmiştir.

Barışa Yönelik Tutumlar Ölçeği (PALiS: Peace Attitudes Li' Scale): Barışa yönelik tutumlar ölçeği, Eryılmaz (2008) tarafından ergen ve ileri yetişkin dönemleri arasında yer alan 99 erkek ve 101 kadın deneğin katılımıyla geliştirilmiştir. Ölçek, tek boyutlu, dörtlü likert tipindedir ve beş maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi, barışa yönelik tutumların olumlu olması anlamına gelirken, bu puanın düşmesi ise olumsuz olması anlamındadır. Ölçeğin açıkladığı varyans %47.58'dir. Ölçeğin özdeğeri 2.37'dir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirliği .71'dir. Ölçeğin test-tekrar test yöntemine dayalı güvenilirliği ise .78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği ile belirlenmiştir. PALiS'in Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği ile olan korelasyonu $r = .44$, ($p < .01$)'dir (Eryılmaz, 2008).

2.2 Verilerin Analizi

Çalışmada barışa yönelik tutumların cinsiyet açısından farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız gruplar için T-testi yöntemiyle incelenmiştir. Barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasındaki ilişki ise, Pearson Korrelasyon yöntemiyle değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, öncelikle barışa yönelik tutumların cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmış; daha sonra ise, barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasındaki ilişkilerin sonuçları incelenmiştir.

3.1. Barışa Yönelik Tutumların Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Barışa yönelik tutumların, cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız gruplar için T-testi sonucu Tablo-2'de yer almaktadır:

Tablo 2. Ortalama, Standart Sapma Değerleri Ve Bağımsız Gruplar İçin T-Testi

Cinsiyet	n	Ort.	S	T-Değeri	P-Düzeyi
Kadın	222	16.60	2.31	-2.61	0.008*
Erkek	249	15.99	2.63		

n = 471, *P < .01

Tablo-2 incelendiğinde, kadınların barışa yönelik tutumları ile erkeklerin barışa yönelik tutumlarının anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığı görülmektedir. Kadınların PALiS ölçeği toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 16.60$, $p < .01$), erkeklere

oranla ($\bar{X} = 15.99$, $p < .01$) daha yüksektir. Sonuç olarak, kadınların barışa yönelik tutumlarının erkeklere oranla daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

3.2 Barışa Yönelik Tutumların Özsayı Değişkeni Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Özsayı ile barışa yönelik tutumların incelenmesine ilişkin Pearson Korrelasyonu sonucu Tablo-3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Ortalama, Standart Sapma ve Pearson Korelasyonu Sonucu

Yapılar	Ort.	S	Korelasyon	
			ÖS	BYT
Özsayı (ÖS)	30.13	4.67	1	.28*
Barışa Yönelik Tutumlar (BYT)	16.28	2.50	-	1

n = 471, *P < .01

BAÜ
SBED
12 (21)

27

Tablo-3 incelendiğinde, barışa yönelik tutumlar ile özsayı arasında orta düzeyde pozitif yönde ($P < .01$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın iki önemli sonucu bulunmaktadır: Öncelikle, barışa yönelik tutumlar cinsiyete dayalı olarak farklılaşmaktadır. İkinci olarak da, barışa yönelik tutumlar ile özsayı arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarının bu şekilde çıkmasının pek çok nedeni olabilir. Bu bölümde, bulgular literatür bilgileri doğrultusunda ele alınıp tartışılmıştır.

4.1 Cinsiyet Farklılıkları

Cinsiyet farklılıkları, Türk toplumundaki kadın ve erkek arasındaki toplumsallaşma farklılıkları, toplumsal cinsiyet kuramları ve kişilerarası şiddet çalışmaları bağlamında değerlendirilebilir.

Araştırmada, barışa yönelik tutumların cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Kadınlar, erkeklere göre daha olumlu tutumlara sahiptir. Bu sonucun en önemli nedeni, kadının ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinin farklı bir şekilde geliştiği ve kadın ile erkeğin Türk toplumunda farklı çocuk bakım uygulamalarına maruz kaldıkları gerçeği olabilir. Çünkü kızlarla erkekler karşılaştırıldığında kızlar, evde daha fazla zaman geçirirler. Ev işleriyle ilgili daha fazla sorumluluk alırlar. Kızlardan geleneksel annelik rollerine daha fazla bağlı olmaları istenir. Ayrıca daha itaatkâr olmaları da beklenir. Tüm bunların yanında daha bağımlı olmaları istenir. Anne babalar, kızlara karşı daha fazla koruyucu tutumlar sergilerler (Güneri, Sumer ve Yıldırım, 1999). Öte yandan erkekler, daha fazla serbest olmaya, daha az bağımlı olmaya, daha fazla saldırgan olmaya ve ev dışında daha fazla zaman geçirmeye cesaretlendirilirler (Güneri, Sumer ve Yıldırım, 1999; Eryılmaz ve Atak, 2007).

Toplumsal cinsiyet kuramları açısından bakıldığında; sosyal öğrenme kuramına göre (social learning theory), kadınların ve erkeklerin cinsiyet rolleri açısından farklı rol modelleri edinmelerinin (Lott ve Maluso, 2001); evrim kuramı (evolutionary theory) açısından da kadınların bakım sunucu olarak, erkeklerin ise savaşçı bir şekilde evrimleşmelerinin onların barışa yönelik tutumlarının cinsiyet açısından farklılaşmasına neden olduğu söylenebilir (Lueptow, Garovich ve Lueptow, 1995; Wiederman ve Hurst, 1998). Toplumsal cinsiyet şeması kuramına (gender schema theory) göre, kadınların ve erkeklerin farklı toplumsal cinsiyet şemalarına sahip olmalarının (Jacklin ve Baker, 1993); davranışsal genetik (behavioral genetics) kuramına göre ise, kadınların ve erkeklerin farklı genetik

hazinelere sahip olmalarının (Ryan, 1998) sonucunda onların barışa yönelik tutumlarının farklılaştığı düşüncesine varılabilir.

Kişiler arasında gerçekleşen şiddet düzeyini belirlemeye yönelik çalışmalar incelendiğinde; bu araştırma sonuçlarının bir hayli ilginç olduğu görülür. Şöyle ki, erkeğin kadına karşı uyguladığı şiddet, dünyanın pek çok yerinde devam etmektedir. Kadının erkeğe oranla düşük toplumsal statüde olması, seçeneklerinin sınırlı olması gibi koşullar, kadınları erkeklere daha bağımlı kılar ve kadının daha fazla yaralanmasına neden olabilir (Bunch ve Carrillo, 1998). Erkeğin kadına yönelik şiddeti ise, ilişkilerde baskınlığı ve kontrolü sürdürmenin bir aracı olarak görülebilir (Gelles ve Straus, 1998). Eğer bu bir gerçekse, kadının barışa yönelik tutumlarının erkeğe oranla daha yüksek olmasının sebebi açık değildir. Bu durumda iki olasılık akla gelir: Ya kadınlar, öğrenilmiş çaresizlik yaşarlar ya da durumdan memnundurlar. Düşük statülü olmak ve şiddete maruz kalmak olumsuz bir koşul olduğuna göre, kadınların bu olumsuz koşullardan kurtulmayı istemeleri gerekir. Bu durumda, erkeklerin silahını kullanarak savaşmaları ya da barışa yönelik tutumlarının daha olumsuz olması gerekmez mi? Evet, kadınlar erkeklerle eşit koşullara sahip olmayı isteyebilirler; fakat savaş yoluyla değil. Aslında kadınlar, barışı amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak da kullanıyor olabilirler. Çünkü biliyorlar ki, evrimsel olarak savaşmaya daha yatkın olan rakiplerini savaş silahıyla yenemezler. Bu durumda yenilecekleri aşikârdır. Zaten toplumsal cinsiyet rolleri de buna izin vermez. O hâlde kadınlar, erkeklerle savaşacaklar; fakat kendi silahlarıyla yani barış aracılığı ile.

4.2 Özsaygı Açısından Barışa Yönelik Tutumların Değerlendirilmesi

Literatüre bakıldığında, barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen çalışmaların olmadığı görülmektedir. Öte yandan, özsaygı ile evli çiftlerden erkeğin kadına uyguladığı şiddet ve genel olarak saldırganlık arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlamak olasıdır (Baumeister ve ark., 2000, 2003; Baumeister, Smart, ve Boden, 1996; Donnellan ve ark., 2005; Webster, 2006). Bu çalışmalarda özsaygı ile saldırganlık arasındaki ilişki olumsuz yöndedir. Özsaygı düzeyi yükseldikçe, saldırganlık eğilimleri de yükselmektedir. Araştırmacılar yüksek özsaygının, iki boyutu olduğunu belirtirler: Birinci boyutun patolojik bir yanı yoktur. Bu boyutta kişi kendisinin iyi (good) olduğunu düşünür. İkinci boyut ise, yapay olarak şişirilmiş (artificially inflated) özsaygıdır. Bu boyutta ise kişi, kendisinin başkalarından daha iyi (better) olduğunu düşünür. Yapılan çalışmalarda yapay olarak şişmiş özsaygıya sahip olan bireylerin daha fazla saldırganlık eğilimleri sergiledikleri sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada özsaygı düzeyi ile barışa yönelik tutumların orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki vermesi, sözü edilen literatür bulguları doğrultusunda ele alınabilir. Bu bağlamda, özsaygının orta düzeyden daha yüksek olması barışa yönelik tutumları olumsuz hâle getirebilir şeklinde düşünülmektedir.

Barışa yönelik tutumlar ile özsaygı düzeyinin orta düzeyde pozitif yönde ilişkili olması, Türk Kültürü bağlamında değerlendirilebilir. Kağıtçıbaşı'na göre (2000), tamamen Batı tarzı bir toplumsallaşma süreci yaşansa dahi Türk toplumunda ilişkili benliklerin duygusal bağlılıktan dolayı varlıkları hâlâ devam edecektir. Özsaygı düzeyi yükseldikçe, ilişkili benlikler arasındaki ahenk bozulabilir. Bu durumda, barış değil çatışma ortaya çıkabilir. Orta düzeyde bir özsaygı, barışın devam etmesini, dolayısıyla da toplumsal bütünlüğün bozulmamasını sağlar. Sonuç olarak; orta düzeydeki özsaygı, barış için gerekli; fakat yeterli bir değişken değildir denilebilir.

Bu araştırmanın sonucu, kadınların barış sürecinin önemli birer mimarı olduklarını göstermesi açısından oldukça anlamlıdır. Kadınlar, bir aracı değişken olarak barış sürecine dâhil edilirse barışı sağlamak adına olumlu sonuçlar alınabilir.

Bu araştırma, barışa yönelik tutumları özsaygı ve cinsiyet değişkenleri ile ele aldığı için bir noktada sınırlıdır. Barışa yönelik tutumlar ile özsaygı ve cinsiyet arasındaki ilişkileri kültür, toplumsal cinsiyet rolleri, saldırganlık ve şiddet değişkenleri ile birlikte ele alan araştırmaların yapılması, daha detaylı bilgilerin elde edilmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, D. (1991). (Editor and Commentator). The seville statement on violence. *Preparing the Ground for the Constructing of Peace*. Paris, UNESCO.
- Baldwin, SA & Hoffmann, JP. (2002). The dynamics of self-esteem: A growth-curve analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 31 (2), 101-113.
- Bunch, C. and Roxanna C. (1998). Global violence against women: the challenge to human rights and development. in Michael T. Klare and Yogesh Chandrani, eds., *World Security*. New York: St. Martin's Press, 229-248.
- Bunc, C., & Carrillo, R. (1998). Global violence against women: The challenge to human rights and development. In M. T. Klare & Y. Chandrani (Eds.), *World security: Challenges for a new century* (pp. 229-272). New York: St. Martin's Press.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does high self esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*, 4, 1-44.
- Baumeister, R. F., Bushman, B. J., & Campbell, W. K. (2000). Self-esteem, narcissism, and aggression: Does violence result from low self-esteem or from threatened egotism? *Current Directions in Psychological Science*, 9, 141-156.
- Baumeister, R. F., Smart, L., & Boden, J. M. (1996). Relation of threatened egotism to violence and aggression: The dark side of high self-esteem. *Psychological Review*, 103, 5-33
- Cairns, E., & Darby, J. (1998). The conflict in Northern Ireland: Causes, consequences, and controls. *American Psychologist*, 53, 754-760.
- Christies, D. M., Wagner, R. V., & Winter, D. D. (Eds.). (2001). *Peace, conflict, and violence: Peace psychology for the 21st century*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall
- Christie, D.J. (2006). What is peace psychology the psychology of? *Journal of Social Issues*, Vol. 62, No. 1, pp. 1 - 17.
- Christie, R. V. Wagner & D. D. N. Winter (Eds.), *Peace, conflict and violence*. (pp. 110-119). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Çuhadaroğlu F. (1985). Gençlerde benlik saygısı ile ilgili bir araştırma. *XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimleri Kongresi*, Mersin.
- Deiner, E., Deiner, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653-663.
- Diener, E., (2000). Subjective well-being: The science of happiness, and a proposal for a national index. *American Psychologist*. 55, 34-43.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005). Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science*, 16, 328-335.

BAÜ
SBED
12 (21)

29

- Eryılmaz, A. Perceived control to start romantic intimacy at adolescence and young adulthood periods. paper presented at *the Xth Conference of European Association for Research on Adolescence*, Antalya, Turkey, May 2–6 2006.
- Eryılmaz, A. & Atak, H. Kız ergenlerin bakış açısıyla kadınlık ve erkeklik toplumsal cinsiyet kalıp yargıları: “Ah! Bir de özgür olsam”. 1. *Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi*, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir, Türkiye, 21–24 Haziran, 2007.
- Eryılmaz, A. Investigation of peace attitudes with respect to gender, Paper presented at *World Conference of International Association of Child and Adolescent Psychiatry and Allied Disciplines (IACAPAP) Conference*, İstanbul, Turkey, April 30- May 3, 2008.
- Eckhardt, W. (1973). Research and education as approaches to peace and justice. *Peace and Change*, 1, 3, 44 – 60
- Gelles, R. J. , & Straus, M. A. (1988). *Intimate violence: The causes and consequences of abuse in the American family*. New York: Simon & Schuster.
- Güneri, O., Sumer, Z. & Yıldırım, A. (1999). Sources of self-identity among Turkish adolescents, *Adolescence*. 34, 135, 535-546.
- Jacklin, C.N., & Baker, L.A. (1993). Early gender development. In S. Oskamp & M. Costanzo (Eds.), *Gender issues in contemporary society* (pp. 41–58). Newbury Park, CA: Sage.
- Kagıtcıbaşı, C. (2000). *Kültürel psikoloji*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Lueptow, L.B. & Garovich, L. (1995). The Persistence of Gender Stereotypes in the Face of Changing Sex Roles: Evidence Contrary to the Sociocultural Model. *Ethology and Sociobiology*, 16: 509-530.
- Lott, B., & Maluso, D. (2001). Gender development: social learning. In J. Worell (Ed.), *Encyclopedia of gender* (pp. 537-549). San Diego, CA: Academic Press.
- McKay, S. & de la Rey, C. (2001). Women’s meanings of peacebuilding in post-apartheid south africa, *peace and conflict: Journal of Peace Psychology*, 7(3), 227–242.
- Montiel, C. J. (2001). Toward a psychology of structural peacebuilding In D. J. Christie & R. V. Wagner & D. D. Winter (Eds.), *Peace, conflict and violence: Peace psychology for the 21st century* (pp. 282-294). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Pederson, P. B. (2001). The cultural context of peacemaking. In D. J. Christie, R. V. Wagner, & D. D. Winter (Eds.), *Peace, conflict and violence: peace psychology for the 21st century* (pp. 183-182). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ryan, M. J. (1998). Receiver biases, sexual selection and the evolution of sex differences. *Science*, 281, 1999-2003.
- Skinner, E.A. (1995). *Perceived control, motivation, & coping*. London: Sage Publications.
- Skinner, E.A. (1996). A guide to constructs of control. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 549-570.

- Suffla, S. & Seedat, M.(2001). The role of political leadership and organised psychology in South African reconciliation: echoes of accommodation and dissent. *Institute for Social and Health Sciences Monograph Series*, 2 (2), 3-21.
- Suffla, S., Van Niekerk, A. (Eds.) & N. Duncan (Consulting Ed.) (2004). *Crime, violence and injury prevention in South Africa: developments and challenges*. Tygerberg: MRC-UNISA Crime, Violence and Injury Lead Programme.
- Sanson, A., & Bretherton, D. (2001). Conflict resolution: theoretical and practical issues. In Christie, J. D., Wagner, R. V., & Dunann Winter, D. (Eds) *Peace, Conflict and Violence: Peace Psychology for the 21st Century*. Prentice-Hall Inc: New Jersey
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology. *American Psychologist*, 55, 514
- Tarhan, S. (1995). *Lise öğrencilerinin beden imajlarından hoşnut olma düzeylerinin özsaygıları ve akademik başarıları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TDHS-2003, *Turkey demographic and health survey*. (2004). Hacettepe University, Ankara.
- Varlı, O. (1999). *Özel ve devlet ilköğretim okullarında öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin benlik kavramı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yorulmaz, A. & Eryılmaz, A. Ergen öznel iyi oluşunun özsaygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. *Ulusal 14. Psikoloji Kongresi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye, 6-8 Eylül,2006
- Wagner, R. V., de Rivera, J., & Watkins, M. (1988). Psychology and promotion of peace. *Journal of Social Issues*, 44 (2). 1-219
- Webster, G. D., & Kirkpatrick, L. A. (2005). Behavioral and self-reported aggression as a function of domain-specific self-esteem. *Aggressive Behavior*, 32, 17-34
- Wessels M. & Bretherton D. (2000). 'Psychological reconciliation: National and international perspectives, *Australian Psychologist*, 109. 35-55.
- Wessels M & Monteiro, C.(2001). Psychological interventions and post-war reconstruction inAngola: Interweaving Western and traditional approaches. In D. J. Christie, R. V. Wagner& D. D. N. Winter (Eds.), *Peace, conflict and violence*. (pp. 110-119). Upper SaddleRiver, NJ: Prentice Hall.
- Wiederman, M. W., & Hurst, S. R. (1998). Body size, physical attractiveness, and body image among young adult women: Relationships to sexual experience and sexual esteem. *The Journal of Sex Research*, 35, 272-281.

Uzm. Eğt. Psk. Ali ERYILMAZ

Uzm. Eğt. Psk. Ali ERYILMAZ, Kayseri doğumludur. Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim dalında tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Psikolojisi Anabilim dalından Yüksek Lisans derecesi almıştır. Ankara Üniversitesi Eğitim Psikolojisi Anabilim dalında doktora çalışmasını tamamlamak üzeredir. "Ergen Öznel İyi Oluşu, Ergenlikte ve Beliren Yetişkinlikte Romantik Yakınlık ve Aşk, Okulda Motivasyon, Pozitif Psikoterapi, İş Bitiricilik, Ergenler İçin Amaç Programı, Algılanan Kontrol" gibi alanlarda çalışmaları ve yayınları bulunmaktadır.